

Načrtovanje in umeščanje kopalnic v bivalni prostor

Tina Semolič, mag. inž. arh., ROPOT d. o. o.

Prostor v razvoju

Kopalnice so v razvoju že stoletja, prav tako to velja tudi za sodobne kopalnice, ki doživljajo spremembe že na letni ravni. Snovalci morajo o njih vedeti veliko.

Treba je dobro poznati **predpise**, ki snovalcem dajejo okvire, kaj se sploh sme in kakšnim standardom je treba slediti. Upoštevati morajo **funkcionalnost kopalnice** v smislu, kako čim bolj racionalno zasnovati prostor, da bo čim bolj praktičen za uporabnika. Z vidika **estetskosti** naj bo to prijeten prostor in ne le prostor za opravljanje nujnih dnevnih in življenjskih opravil. In ne nazadnje je treba znati oceniti **stroške** oz. vedeti, kakšna naj bo investicija v ta prostor.

Kopalniška oprema

Kakšna naj bo oprema in odmiki elementov v kopalnicah, je zapisano v **Pravilniku o minimalnih tehničnih zahtevah za graditev stanovanjskih stavb in stanovanj**. V kopalnici so vgrajeni umivalnik, kopalna kad ali prha, straniščna školjka s splakovanjem pa je lahko vgrajena tudi v ločenem prostoru – stranišču, in to v kombinaciji z manjšim umivalnikom.

Pri tem pravilniku veliko predpisanih zahtev in standardov ni več realnih, saj se zaradi tehničnih elementov stvari zelo hitro spreminjajo. Tako npr. 23. člen določa, da mora biti površina sten do višine 1,5 m in tal v kopalnici in stranišču vodonepropustna. Ker so spremenili načini umivanja in so potrebe po tuših postale vse večje, bi morali predpisi upoštevati vodoodporne površine po vsej višini. Tudi pri umivalnikih so dimenzije 60 x 55 cm še vedno pisane na čas izpred 30 let, ko so prevladovala ovalne oblike, zdaj pa z vsemi drugimi oblikami in dimenzijami zadoščajo kakovostni in funkcionalni sodobni rabi. Prav tako je s straniščnimi školjkami, ki so zaradi vgradnih kotličkov prav tako spremenile svoje dimenzije in niso več tako dolge, kot so bile prvotne (standard 40 x 60 cm).

Odmiki opreme

Tudi pri odmiki opreme še ni sprememb, čeprav ljudje v kopalnicah potrebujemo vse več prostora. Pri straniščni školjki bi morali ob upoštevanju širine telesa 60 cm pri stranskem odmiku med opremo priporočenih 20 cm povečati na 25 cm. Podobno velja za namestitev električnih stikal in vtičnic, kjer je po veljavnem pravilniku predviden odmik v dolžini najmanj 15 cm od podboja vrat. Stikala in vtičnice bi se morale nahajati v drugi coni kopalnice zaradi varnosti, za kar je potreben ustrezen odmik od direktnega vira vode. Prav tako je ključen odmik med WC-školjko in umivalnikom, ki znaša vsaj 70 cm, v stranišču pa je predviden odmik najmanj 60 cm. Kadar je oprema razporejena tako, da bi bilo odmike mogoče sešteti, se minimalni potrebni odmik izračuna tako, da se njihov seštevek množi s faktorjem 0,65.

Pravilniki

Pri snovanju objektov je treba upoštevati [Pravilnik o univerzalni graditvi in uporabi objektov](#), ki zagotavlja uporabo objektov vsem ljudem in graditev prilagodljivih objektov po uveljavljenih standardih SIST ISO 21542, SIST 1186 in SIST EN 60118-4, ter [Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb](#). Ta v 14. členu opredeljuje svetlo širino vhoda v bivalno enoto ter vrat v vse stanovanjske prostore, vključno s kopalnico in straniščem, ki mora znašati najmanj 80 cm. V stanovanjih morajo biti vsi prostori, ne glede na to, ali so namenjena bivanju funkcionalno oviranih oseb ali ne, dovolj veliki, da omogočajo gibanje invalidskim vozičkom in prilagoditev opreme, napeljav in naprav posebnim potrebam funkcionalno oviranih oseb.

Načrtovanje in umeščanje kopalnic v različne vrste objektov

Pri snovanju objektov in umeščanjem kopalnic v prostor se snovalci srečujejo s številnimi izzivi. Pri načrtovanju ima ključni pomen lokacija kopalnice. Kopalnice se načrtuje za raznolike objekte javne rabe, kot so na primer športni in rehabilitacijski centri ter bolnišnice, ter za večstanovanjske in samostojne stanovanjske objekte, kjer pa imajo snovalci nekoliko več svobode. Upoštevati je treba tudi dimenzije posameznih elementov, odmike, višine, zdrsnost materialov in pa njihov oprijem.

V javnih kopališčih kopalnice in sanitarni bloki predstavljajo nek vmesni člen med vhodnim in delom s kopalnimi površinami, da zagotavljajo prehodnost iz enega v drug svet. V športnih centrih so razporejeni v pritličju ob glavnih površinah in zasedajo najmanj kakovosten prostor, v nadstropju pa so pomaknjeni čim bolj navznoter, da se preko garderobe zagotavlja uporabnikom čim večja intimita. Pri večstanovanjskih objektih (VSO) se arhitekti in drugi snovalci objektov srečujejo z dilemo osvetlitve prostorov na eni in umestitve inštalacijskih jaškov na drugi strani. Kopalnice in sanitarne bloke zato umeščajo k najslabšim in najmanj osvetljenim

delom, ne glede na velikost stanovanja ter fleksibilne oblike sanitarnih prostorov, ki jih je mogoče glede na potrebe tudi prilagoditi. Primeri kažejo, da se pri objektih z mešano rabo kopalnice ali sanitarije v nadstropjih običajno nahajajo na enakih mestih, potisnjene so na sredo in tako zagotavljajo boljše pogoje osrednjim prostorom, medtem ko so v pritličju sanitarije v poslovnih prostorih ponovno potisnjene na slabši del objekta, vhod vanje pa je skrit. V zgornjih nadstropjih se najboljšo kvaliteto zagotavlja v podstrešnih prostorih, kjer kopalnica končno dobi dostop do oken in je kvaliteta ugodja boljša. Pri samostojnih stanovanjskih objektih imajo snovalci več svobode kot pri večstanovanjskih. Tu se lahko izkoristi globino objekta, zlasti pri dvojčkih ali vrstnih hišah. Ko so kopalnice umeščene na sredino objekta, ostale površine dobijo več svetlobe, sanitarije pa so običajno v bližini stopnišča. V vrstnih hišah so kopalnice manjše, običajno brez dnevne osvetlitve, vedno potisnjene v mrtve in neosvetljene dele hiše in z vhodom iz hodnika. V zgornjem nadstropju lahko velika kopalnica dobi kvalitetnejšo pozicijo z dostopom do okna in tudi boljše udobje.

Kopalnice za različna življenjska obdobja

Ko arhitekti snujejo kopalnice, upoštevajo potrebe uporabnikov v aktualnem življenjskem obdobju. S tem je tesno povezana tudi njihova opremljenost, v primeru družin z otroki tudi izbira višine umivalnikov in višine školjk, opremljenost s sedali pod tuši, morebitna ničelna višina pragu tuša in podobno.

V podjetju Ropot so pripravili več projektov ureditev kopalnic za stanovanjske hiše, v katere so umeščali sanitarne prostore ter manjše in večje kopalnice za več uporabnikov z elementi, kot so pisoarji, tuši in kopalne kadi ter z več umivalniki. Pri mladih družinah z naraščanjem so vanje umestili tudi previjalne mizice ter upoštevali, kaj naj bi se s temi površinami zgodilo kasneje, ko ne bodo več v uporabi in bo potrebnih nekaj posegov v samo obliko kopalnice. Pri prenovi kopalnice znotraj bloka za starejši par so zasnovali kopalnico kot spa varianto, ter se ubadali s problemom, kam čim bolj neopazno umestiti pralni stroj.

Kopalnice je v hišah mogoče umeščati tudi v svetlejše predele ali v bližino spalnic in garderob, tako da lahko postanejo njihov funkcionalni del. Umivalniki lahko vstopajo tudi v spalnico in zato niso več obdani, mokre površine pa zapirajo lična stekla, tako da kopalnica glede na hiter tempo življenja pravzaprav že postaja neka druga dnevna soba. V kopalnice se umešča tudi savne, ki pripomorejo k zdravju ljudi in njihovi sprostitvi, saj je kopalnica edini prostor, kjer ima človek res mir, in je to treba pri snovanju kopalnic tudi upoštevati.

Odprto ostaja le še vprašanje, ali bo kopalnica dobila tako pomembno vlogo, da ji bomo v prihodnje namenili tudi okna, ki bivalnim prostorom dajejo boljše in kakovostnejše pogoje tudi glede prezračevanja, kar je v času zdravstvene epidemije še posebej aktualno.

